JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MICHAEL B. ELMER
21 päivänä helmikuuta 1995 *

Johdanto

1. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 5 kappaleen mukaan sopimusvaltiota kotipaikkanaan pitävää henkilöä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan toimintaa koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa toimipaikka sijaitsee.

Tässä asiassa Cour de cassation (Pariisi) on pyytänyt yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun siitä, voiko kantaja vedota tähän erityistoimivaltaa koskevaan säännökseen vain silloin, kun riita koskee velvoitetta, joka on pitänyt täyttää siinä valtiossa, jossa sivuliike, agentuuri tai muu sellainen toimipaikka sijaitsee.

Tällainen maantieteellinen rajoitus ei selviä säännöksen sanamuodosta. Erään huomautuksen yhteisöjen tuomioistuimen 22.11.1978 antamassa tuomiossa asiassa Somafer [1] voidaan kuitenkin katsoa tarkoittavan tällaisen soveltamisrajoituksen olemassaoloa.

Tosiseikat

2. Ranskalainen osakeyhtiö Campenon Bernard oli vuonna 1985 saanut Kuwaitin yleisistä töistä vastaavalta ministeriöltä tehtäväkseen rakentaa moottoritie Kuwait Cityn ja Irakin rajan välille. Rakennuttajan urakkaehtojen mukaan betoniteräksen, jota käytetään betonin raudoitukseen, on täytettävä amerikkalaisen teknisen normin ASTM A 615 vaatimukset.

Campenon Bernard tilasi teräksen ranskalaiselta yhtiöltä Fercometal, joka välitti tilauksen alihankkijalle, espanjalaiselle yhtiölle.

* Alkuperäinen kieli: tanska.

1 — Asia 33/78, tuomio 22.11.1978 (Kok. 1978, s. 2183).

Todetakseen teräksen vastaavan rakennuttajan urakkaehtoja, Campenon Bernard kääntyi The Lloyd's Register of Shippingin (jäljempänä Lloyd's Register) Pariisin toimiston puoleen ja Campenon Bernardille lähetetyssä 9.12.1985 päivätyssä kirjeessä todettiin, että 3.12.1985 oli tehty sopimus, jonka mukaan tämä toimisto oli vastuussa teräksen ja edellä mainitun normin yhdenmukaisuuden tutkimisesta. Sopimuksen mukaan tarkastuksen tekisi Lloyd's Registerin espanjalaisen sivuliikkeen espanjalainen alihankkija ja maksu suoritettaisiin pesetoissa.

Saatuaan Lloyd's Registerin Espanjan toimistolta 17.1.1986 ja 24.1.1986 todistukset teräksen ja teknisten normien yhdenmukaisuudesta Campenon Bernard suoritti koko kauppahinnan Fercometalille ja toimitti teräksen Kuwaitiin.

Kuwaitilainen rakennuttaja ei kuitenkaan hyväksynyt terästä sillä perusteella, ettei se ollut vaaditun normin mukaista.

Tämän jälkeen Campenon Bernard vaati Lloyd's Registeriltä sen ranskalaisen sivuliikkeen välityksellä vahingonkorvausta tribunal de commerce de Paris'ssa.

3. Lloyd's Register väitti sekä tribunal de commerce de Paris'ssa että myöhemmin Cour d'appel de Paris'ssa, että kanne on jätettävä tutkimatta, koska Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 5 kappaleen mukaan ranskalaisilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa asiassa. Tutkiessaan Lloyd's Registerin valitusta Cour d'appel de Paris'n 5.6.1991 antamasta tuomiosta Cour de cassation on sittemmin pyytänyt yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen:

"Sisältyykö, ottaen huomioon tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen säännökset, saman yleissopimuksen 5 artiklan 5 kappaleessa esitettyyn käsitteeseen 'sivuliikkeen toimintaa koskeva asia' ajatus siitä, että riidanalaiset velvoitteet, joihin sivuliike on päätoimipaikan nimissä sitoutunut, pitäisi täyttääsiinä sopimusvaltiossa, jossa sivuliikkeellä on kotipaikka?"

Brysselin yleissopimus

4. Pääsääntö toimivallan jaosta sisältyy Brysselin yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen, jossa määrätään:

"Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu."

5. Yleissopimuksen toisen osaston 2 jaksoon tuomioistuimen erityistä toimivaltaa koskevista määräyksistä sisältyvässä 5 artiklassa luetellaan tiettyjä erityissääntöjä toimivaltaisen tuomioistuimen toteamiseksi, joihin kantajalla on tässä tapauksessa oikeus vaihtoehtoisesti vedota:

"5 artikla

Sitä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

1) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä;

...

2) ...

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui;

4) ...

5) sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan toimintaa koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa toimipaikka sijaitsee;

6) ...

7) ..."

6. Ennakkoratkaisun pyytämistä koskevassa päätöksessään Cour de cassation viittaa edellä mainittuun tuomioon asiassa 33/78, Somafer. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että

"... jos 5 artiklassa määrätään oikeudenkäyntimenettelyn tehokkaan järjestämisen vuoksi erityistoimivallan jaosta niin, että kantajalla on oikeus tehdä valinta, jos tietyin tarkoin

määritellyin oletuksin on olemassa erityisen läheinen liittymä riidan ja sen tuomioistuimen välillä, joka ottaa asian käsiteltäväkseen;

... koska samassa asiassa toimivaltaisten tuomioistuinten määrän moninkertaistaminen ei sinänsä paranna oikeusvarmuutta ja oikeusturvan tehokkuutta yhteisön alueella, yleissopimuksen tavoitteiden mukaista on välttää 2 artiklan toimivaltaa koskevasta yleissäännöstä poikkeavien erityissäännösten liiallista ja monimuotoista tulkintaa ..." (7 kohta),

ja että

"Kantajalle 5 artiklan 5 kappaleessa varatun oikeuden soveltamisala ja rajoitukset riippuvat siitä, kuinka arvioidaan tekijät, jotka ilmeisesti muodostavat sellaisen erityisen läheisen liittymän joko päätoimipaikan ja sen sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan välillä, tai jonkin näistä sekä kolmannen osapuolen välillä, jonka vuoksi on perusteltua antaa kantajan valita erityinen toimivalta suhteessa 2 artiklan säännöksiin ..." (8 kohta).

Tuomioistuin lausui myös, että

"... tämä erityisen läheinen liittymä tarkoittaa ensiksikin sellaisia todellisia merkkejä, joilla sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan olemassaolo voidaan helposti havaita, ja toiseksi yhteyttä, joka vallitsee tämän paikallisen yrityksen ja toiseen sopimusvaltioon sijoittautuneeseen päätoimipaikkaan kohdistetun riidan välillä" (11 kohta).

Tässä tapauksessa on erityisen mielenkiinnon kohteena määritelmä, jonka yhteisöjen tuomioistuin on antanut käsitteelle sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan *"toimintaa koskeva asia"*. Asiassa Somafer annetussa tuomiossa lausutaan seuraaavasti:

"... tällä käsitteellä *toimintaa koskeva asia* tarkoitetaan yhtäältä riitoja, jotka koskevat sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan varsinaiseen hallintoon liittyviä sopimukseen perustuvia tai niihin perustumattomia oikeuksia ja velvoitteita, kuten esimerkiksi tällaisen toimipaikan vuokrasopimukseen liittyvät riidat tai riidat, jotka liittyvät toimipaikassa työskentelevän henkilökunnan sieltä käsin palkkaamiseen;

toisaalta käsitteellä tarkoitetaan myös sellaisiin velvoitteisiin liittyviä riitoja, joihin yllä

mainittu toimipaikka on sitoutunut päätoimipaikan nimissä, ja *jotka on täytettävä siinä valtiossa, jossa toimipaikka sijaitsee*, sekä sellaisia sopimussuhteeseen perustumattomiin velvoitteisiin liittyviä riitoja, jotka johtuvat sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan edellä mainitusta toiminnasta päätoimipaikan puolesta omalla toimipaikkakunnallaan ..." (13 kohta, kursivointi kirjoittajan).

7. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomion perustelut, joiden mukaan toimintaa koskevan asian käsite ulottuu myös velvoitteisiin, joihin sivuliike, agentuuri tai muu sellainen toimipaikka on sitoutunut päätoimipaikan nimissä, ja etenkin lisäykseen velvoitteiden täyttämisestä siinä valtiossa, jossa toimipaikka sijaitsee, ovat saaneet osakseen arvostelua sekä oikeuskirjallisuudessa [2] että julkisasiamies Sir Gordonin ratkaisuehdotuksessa asiassa Schotte. [3]

Asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa

8. Kirjallisissa huomautuksissaan yhteisöjen tuomioistuimelle Campenon Bernard, Yhdistynyt kuningaskunta ja Kreikan hallitus sekä komissio yhtyvät tähän arvosteluun.

Huomautuksissaan ne korostavat, että 5 artiklan 5 kappaleen sanamuotoon ei sisälly mitään maantieteellistä rajoitusta käsitteeseen "toimintaa koskeva asia", joka on pelkästään taloudellinen käsite.

Mikäli 5 artiklan 5 kappaletta sovellettaisiin vain silloin, kun riita koskee velvoitteita, jotka on täytettävä siinä valtiossa, jossa sivuliike, agentuuri tai muu sellainen toimipaikka sijaitsee, tämän säännöksen itsenäinen käytännön merkitys vähenisi huomattavasti. Sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa velvoite täytetään, on toimivaltainen jo 5 artiklan 1 kappaleen nojalla sopimusta koskevassa asiassa, ja 5 artiklan 3 kappaleen mukaan sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa toimivaltainen on sen paikkakunnan tuomioistuin, missä vahinko tapahtui. Näin rajoitettuna 5 artiklan 5 kappaletta voitaisiin soveltaa käytännössä vain sellaisessa epätodennäköisessä tapauksessa, jossa kantaja voisi tehdä valinnan kahden sopimusvaltiossa sijaitsevan tuomiopiirin välillä, mikä rajoitus ei tunnu vastaavan tämän säännöksen tavoitteita.

Lisäksi 5 artiklan 5 kappale on tarkoitettu suojaamaan kolmansien osapuolten etua, kun ne tekevät sopimuksen päätoimipaikan sivuliikkeen tai agentuurin kanssa, koska näiden kolmansien osapuolten etu on sama riippumatta siitä, mikä on sopimusvelvoitteiden täyttämispaikkakunta.

2 — Katso Gothot ja Holleaux: *La Convention de Bruxelles*, 1985, s. 56. Dicey ja Morris: *On the Conflict of Laws*, Lontoo 1987, s. 348. Katso myös Tebbens, H.: *Compétence judiciaire et exécution des jugements en Europe*, Butterworths 1993, s. 99.

3 — Asia 218/86, tuomio 9.12.1987 (Kok. 1987, s. 4905).

Lopuksi Yhdistynyt kuningaskunta toteaa, että yleissopimuksen 8 artiklan toisessa kappaleessa (vakuutusasiat) ja 13 artiklan toisessa kappaleessa (tietyt kuluttajansuojaa koskevat asiat) käytetään samanlaissa sanamuotoa kuin riidanalaisessa 5 artiklan 5 kappaleessa. Näitä säännöksiä on Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan tulkittava samalla tavoin. [4] Mikäli 8 artiklan toista kappaletta ja 13 artiklan toista kappaletta tulkittaisiin yhtä suppeasti kuin asiassa Somafer tulkittiin 5 artiklan 5 kappaletta, näiden säännösten käytännön merkitys vähenisi huomattavasti.

9. Ranskan hallitus ei huomautuksissaan halua soveltaa kirjaimellisesti asiassa Somafer mainittua tulkintaa. Viitaten erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen myöhemmin antamaan tuomioon asiassa Schotte [5] Ranskan hallitus suosittelee sellaista ratkaisua, jossa voidaan vaatia, että riidan ja sen valtion välillä, jossa tuomioistuin sijaitsee, on todellinen liittymä, esimerkiksi vähintään yksi sopimusvelvoitteista on täytettävä tässä valtiossa.

10. Lloyd's Register pyysi huomautuksissaan yhteisöjen tuomioistuinta pysymään samassa 5 artiklan 5 kappaleen maantieteellisesti rajoitetussa tulkinnassaan, jonka se on esittänyt asiassa Somafer, ja huomautti muun muassa, että tämä säännös perustuu oikeudenkäynnin järjestämisen käytännölliseen harkintaan, jossa pyritään riitojen ratkaisemiseen paikan päällä. Ratkaisuehdotuksessaan asiassa Blanckaert & Willems [6], julkisasiamies M. Reischl tulkitsee tuomiota asiassa Somafer seuraavasti:

"... Toisaalta edellä mainitusta tuomiosta voidaan päätellä, että täytäntöönpanoa koskevan yleissopimuksen 5 artiklan 5 kappaleen soveltamiseksi ei riitä, että on olemassa edustajan toimintavapauden rajoituksia ja päätoimipaikalla on tiettyjä vaikutusmahdollisuuksia. Agentuurin täytyy pikemminkin olla osa hajautettua yritystä, ja sillä täytyy olla tärkeimmissä asioissa samanlainen oikeus liiketoimintaan kuin päätoimipaikalla, mutta se on *luonnollisesti rajoittunut sen valtion alueelle, jossa agentuuri sijaitsee.* Mielestäni tätä vaaditaan edellä mainituissa sanamuodoissa, erityisesti ilmauksessa liiketoiminnan keskus" (kursivointi kirjoittajan).

Lloyd's Registerin mielestä tällaisella velvoitteen täyttämispaikkaan liittyvällä rajoituksella ei rajoiteta säännöksen soveltamisalaa tavalla, joka olisi sen sanamuodon vastainen.

4 — Ks. lisäksi julkisasiamies M. Darmonin ratkaisuehdotus asiassa C-89/91, Shearson Lehman Hutton, tuomio 19.1.1993 (Kok. 1993, s. I-139).

5 — Ks. alaviite 3.

6 — Asia 139/80, Blanckaert & Willems, tuomio 18.3.1981 (Kok. 1981, s. 819).

Kannanotto

vaikka rajoituksen olisi katsottu olleen olemassa, eikä osapuolten huomautuksista päätellen kysymystä maantieteellisestä rajoittamisesta käsitelty.

11. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yleissopimuksen erityisiä toimivaltasäännöksiä on tulkittava suppeasti, koska ne ovat poikkeuksia 2 artiklan ensimmäisessä kappaleessa esitetystä yleissäännöstä, jonka mukaan toimivaltainen on vastaajan kotipaikan tuomioistuin. [7]

Lisäksi on korostettava, että kun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion perusteissa lausutaan, että käsitteellä toimintaa koskeva asia tarkoitetaan myös "riitoja, jotka liittyvät velvoitteisiin, joihin edellä mainittu liiketoiminnan keskus on sitoutunut päätoimipaikan nimissä, ja jotka on täytettävä siinä sopimusvaltiossa, jossa toimipaikan kotipaikka sijaitsee", tämä huomautus on sivuhuomautuksen luonteinen. Asia ei nimittäin koskenut tällaista riitaa, vaan riitaa, "joka liittyy sopimukseen perustumattomaan velvollisuuteen, joka johtuu sivuliikkeen, agentuurin tai muun edellä mainitun kaltaisen toimipaikan toiminnasta, johon tämä on ryhtynyt päätoimipaikan nimissä sillä paikkakunnalla, jossa toimipaikan kotipaikka sijaitsee".

12. Aluksi voidaan esittää epäilyksiä siitä, kuinka paljon merkitystä tässä asiassa on annettava tuomion perusteille asiassa Somafer toimintaa koskevan asian käsitteen osalta.

Ensiksikin 13 kohdan muotoilu sisältää oletuksen siitä, mitä toimintaa koskevan asian käsitteellä *tarkoitetaan*, mutta mitään ei lausuta siitä, mitä tällä käsitteellä *ei tarkoiteta*; vertaile ilmauksia "toimintaa koskevan asian käsitteellä tarkoitetaan yhtäältä ..." ja "toisaalta käsitteellä tarkoitetaan myös ...". Yhteisöjen tuomioistuimella ei ollut mitään syytä ottaa kantaa mahdollisuuteen lisätä 5 artiklan 5 kappaleeseen maantieteellinen rajoitus. Kansallisen tuomioistuimen ratkaistavaksi saatettu riita koski nimittäin tilannetta, jossa tämä säännös soveltui joka tapauksessa,

Tuomion 2 kohdan mukaan asia koski riitaa saksalaisen tuomioistuimen toimivallasta

"... käsitellä kannetta, jonka saksalainen yritys oli nostanut ranskalaista yritystä vastaan, jonka kotipaikka oli Ranskassa, mutta jolla oli Saksan liittotasavallan alueella konttori tai yhteydenottopiste, jonka kirjepaperissa luki 'Vertretung für Deutschland', jossa kanteessa

7 — Ks. esimerkiksi asia 189/87, Kalfelis, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5565, 19 kohta); asia C-26/91, Handte, tuomio 17.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3967, 14 kohta).

saksalainen yritys vaati korvausta sille aiheutuneista kuluista, kun se oli suojannut kaasuputkensa vahingoilta, joita olisi voinut aiheutua purkutöistä, joita ranskalainen yritys suoritti lähistöllä Saarlandin lukuun".

Tämän vuoksi voidaan olettaa, ettei yhteisöjen tuomioistuin ole lausumallaan ottanut kantaa 5 artiklan 5 kappaleen tulkinnasta sellaisessa tapauksessa, josta tässä asiassa on kyse.

13. Samanlainen johtopäätös voidaan tehdä tuomiosta asiassa Blanckaert & Willems. [8] Siinä oli kyse saksalaisen tuomioistuimen toimivallasta tutkia riitaa, joka koski kantajan edustusta Rhein-Ruhr/Eifel/Süd-Westfalenin alueella. Julkisasiamies Reischlin huomautus [9], jonka mukaan toiminnan on *luonnollisesti* rajoituttava sopimusvaltion alueelle, liittyy tässä asiaan, jossa ei ollut tarpeen arvioida seurauksia, joita vastakkaisesta näkökannasta olisi aiheutunut.

14. Asiassa Schotte [10] 9.12.1987 antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin ei käsittele julkisasiamies Sir Gordon Slynnin aikaisemmin [11] tarkastelemaa kysymystä siitä, pitäisikö 5 artiklan 5 kappaleen soveltamista rajoittaa maantieteellisesti. Tällaista ennakkoratkaisukysymystä ei ollut esitetty, mutta asiasta käy selvästi ilmi, että siinä kyseessä olleita hajuvesisumuttimia *ei* toimitettu siinä sopimusvaltiossa, jossa sivuliike, agentuuri tai muu sellainen toimipaikka sijaitsee (Saksa), vaan siinä sopimusvaltiossa, jossa vastaajan päätoimipaikka sijaitsee (Ranska).

Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että 5 artiklan 5 kappaletta voitiin soveltaa tapauksessa, "jossa kahdella yrityksellä on sama nimi ja yhteinen hallinto, ja toinen niistä, vaikkei olekaan toisesta riippuvainen sivuliike tai agentuuri, tekee sopimuksia toisen lukuun ja toimii näin sen liiketoiminnan jatkeena" (13 kohta).

Tuomiossa korostetaan lisäksi, että saksalainen yritys ei ainoastaan "osallistunut neuvotteluihin ja tehnyt sopimusta, vaan myös otti huolehtiakseen sopimuksen täyttämisestä asianmukaisten toimitusten osalta sekä laskujen maksamisen osalta" (14 kohta).

8 — Ks. alaviite 6.

9 — Ks. julkisasiamiehen ratkaisuehdotus, s. 835 ja 836.

10 — Ks. alaviite 3.

11 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 7 kohta.

Riita koski "ranskalaiselle yritykselle ... hajuvesisumutinten toimittamista koskevien tiettyjen velvoitteiden täyttämistä".

Yhteisöjen tuomioistuin lausuu näin nimenomaisesti, että kyse on toimituksesta yritykselle, joka sijaitsee Ranskassa, mainitsematta 5 artiklan 5 kappaleen soveltamisen maantieteellistä rajoittamista, vaikka tässä tapauksessa tällainen rajoitus olisi voinut johtaa toisenlaiseen lopputulokseen. [12]

15. En voi yhtyä siihen Yhdistyneen kuningaskunnan näkökantaan [13], että 5 artiklan 5 kappaleen termit ovat samanlaiset kuin yhtäältä 8 artiklan toisessa kappaleessa ja toisaalta 13 artiklan toisessa kappaleessa. [14] Mielestäni tätä perustelua heikentävät olennaisesti näiden kahden edellä mainitun säännöksen erityiset tavoitteet suojata vakuutuksenottajia (8 artiklan toinen kappale) ja kuluttajia (13 artiklan toinen kappale), jotka on määritelty heikommiksi osapuoliksi kyseisiä sopimuksia koskevissa riidoissa. Tähän voidaan lisätä se olennainen ero, että 5 artiklan 5 kappaletta sovelletaan, vaikka kantajalla olisi kotipaikka sopimusvaltion alueella, mutta 8 artiklan toinen kappale ja 13 artiklan toinen kappale koskevat nimenomaisesti vain tapauksia, joissa vakuutuksenantajalla tai kuluttajan sopijapuolella ei ole kotipaikkaa sopimusvaltion alueella. Olen samaa mieltä siitä, että kahta viimeksi mainittua säännöstä olisi vaikea soveltaa, jos niihin liitettäisiin tässä tapauksessa riidanalainen maantieteellinen rajoitus. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että voitaisiin välittömästi tehdä sellainen johtopäätös, ettei 5 artiklan 5 kappaletta voitaisi tällä tavoin rajoittaa.

16. Sitä vastoin voidaan painottaa sitä, että 5 artiklan 5 kappale jäisi vaille itsenäistä merkitystä, jos sitä sovellettaisiin ainoastaan riitoihin, jotka koskevat velvoitteita, jotka on täytettävä siinä sopimusvaltiossa, missä sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan kotipaikka sijaitsee. Sopimusvelvoitteen täyttämispaikkakunnan tuomioistuin on jo 5 artiklan 1 kappaleen nojalla toimivaltainen, ja sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa toimivaltainen on 5 artiklan 3 kappaleen nojalla sen paikkakunnan tuomioistuin, jonka alueella vahinko tapahtui. Kuten Campenon Bernard, Yhdistynyt kuningaskunta ja Kreikan hallitus sekä komissio esittävät, näin rajoitettuna 5 artiklan 5 kappaletta sovellettai-

12 — Asiassa 14/76, De Bloos, tuomio 6.10.1976 (Kok. 1976, s. 1497) 5 artiklan 5 kappaleen ei katsottu soveltuvan muista syistä, eikä tämä kysymys tullut esiin.

13 — Katso tämän ratkaisuehdotuksen 8 kohta.

14 — Näiden säännösten sanamuoto on seuraava:
8 artiklan toinen kappale: "Vakuutuksenantajalla, jolla ei ole sopimusvaltiossa kotipaikkaa, mutta jolla on sellaisessa valtiossa sivuliike, agentuuri tai muu siihen rinnastettava toimipaikka, katsotaan tämän toiminnasta aiheutuvien riitojen osalta olevan toimipaikka tuossa valtiossa."
13 artiklan toinen kappale: "Jos kuluttajan sopijapuolella ei ole kotipaikkaa sopimusvaltiossa, mutta hänellä on sellaisessa valtiossa sivuliike, agentuuri tai muu siihen rinnastettava toimipaikka, katsotaan hänellä sivuliikkeen, agentuurin tai muun siihen rinnastettavan toimipaikan harjoittamisesta aiheutuvissa asioissa olevan kotipaikka viimeksi mainitussa valtiossa."

isiin todellisuudessa vain silloin, kun olisi kyse tuomiopiirin valinnasta sopimusvaltiossa.

17. Jos 5 artiklan 5 kappaleen taloutta koskevaan käsitteeseen "toimintaa koskeva asia" katsottaisiin yleisesti sisältyvän maantieteellinen rajoitus, tästä seuraisi huomattavia tulkintavaikeuksiajaoikeudellistaepävarmuutta. Jätetäänkö säännös soveltamatta esimerkiksi tapauksessa, jossa yksi — yksi ainoa — sopimuksen velvoite on täytettävä sopimusvaltion ulkopuolella? Ranskan hallituksen esitykseen, jonka mukaan voitaisiin edellyttää, että ainakin yksi sopimusvelvoite olisi täytettävä sopimusvaltiossa, sisältyy sama vaikkakin päinvastainen tulkintavaikeus. Voidaanko asettaa esimerkiksi sellainen edellytys, että tämän sopimusvelvoitteen on oltava olennainen? Voiko sopimusosapuoli kiertää säännöstä esimerkiksi teettämällä osan niistä sopimusvelvoitteista, joiden täyttämiseen se on sitoutunut, sopimusvaltion ulkopuolella esimerkiksi alihankkijalla, ja onko sillä merkitystä, että sopimuksessa on sovittu (tietyn) alihankkijan käyttämisestä sopimusvelvoitteiden täyttämiseen? Mitä eroja voi tällaisella edellytyksellä olla tässä tapauksessa, kun kyse on tavarantoimituksesta ja palvelujen suorittamisesta?

Maantieteellinen rajoitus, josta tässä asiassa on kysymys, ei selventäisi tilannetta vaan päin vastoin aiheuttaisi lisää ongelmia ja oikeudellista epävarmuutta.

18. Näin ollen 5 artiklan 5 kappaleessa pyritään kahteen tavoitteeseen:

— toisaalta säännöksellä pyritään helpottamaan kantajan kanteen nostamista tapauksessa, jossa "liiketoiminnan keskus esiintyy ulospäin pysyvästi päätoimipaikan jatkeena ja sillä on sellainen johto ja materiaaliset edellytykset, että se voi neuvotella kolmansien osapuolten kanssa liikeasioista siten, että nämä tietävät, että lopullinen oikeussuhde syntyy ulkomailla sijaitsevan päätoimipaikan kanssa, niiden ei tarvitse kääntyä suoraan sen puoleen, vaan sopimus voidaan tehdä tämän liiketoiminnan keskuksen kanssa, joka toimii päätoimipaikan jatkeena" (tuomio asiassa Somafer, 12 kohta),

— toisaalta kuten Yhdistyneen kuningaskunnan huomautuksissa todetaan, säännöksessä lähestytään tilannetta, jota kuvataan yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen lähtökohtaolettamassa, jonka mukaan toimivaltainen on vastaajan kotipaikan tuomioistuin. Mitä tulee 5 artiklan 5 kappaleessa mainittuihin edustajiin, jotka eivät ole oikeushenkilöitä, asianosaisten kotipaikan toimivaltaista tuomioistuinta ei tämän määritelmän mukaan ole.

Käsitykseni mukaan 5 artiklan 5 kappaletta on näin ollen tulkittava sen sanamuodon mukaan, jossa ei selkeästi ole mainittu maantieteellistä rajoitusta.

Ratkaisuehdotus

19. Edellä esitetyn perusteella esitän, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi esitettyyn kysymykseen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 5 kappaleen käsitteeseen "sivuliikkeen, agentuurin tai muun sellaisen toimipaikan toimintaa koskeva asia" ei sisälly ajatusta siitä, että riidanalaiset velvoitteet, joihin sivuliike on päätoimipaikan nimissä sitoutunut, olisi täytettävä siinä jäsenvaltiossa, jossa sivuliike sijaitsee.